

SÚŤAŽ O NAJLEPŠIU ESEJ: ŠTUDENTI MÔŽU VYHRAŤ STÁŽ V OSN V NEW YORKU, ŽENEVE A VO VIEDNI

Katarína Antalová, ktorá sa umiestnila na 2. mieste v súťaži o najlepšiu esej absolvovala mesačnú stáž v OSN v Ženeve.

Stáže sú v súčasnosti veľmi cenené. Študenti počas nich získajú praktické zručnosti, ktoré im neskôr môžu otvoriť bránu k vysnívanej práci. A nie je nič lepšie, ako mať popri teoretických vedomostiach zo školy aj dobré skúsenosti. Získať stáž v medzinárodnej organizácii, akou je OSN, je veľká výzva a málokomu sa to podarí. Nadácia Pontis už päť rokov poskytuje študentom možnosť vyhrať súťaž o najlepšiu esej na tému rozvojovej spolupráce, vďaka ktorej môžu stážovať v OSN v New Yorku, Ženeve a vo Viedni.

Cieľom esejistickej súťaže je osloviť študentov a motivovať ich k hlbšiemu skúmaniu problémov rozvojového sveta. Víťazi získajú skvelú príležitosť zoznámiť sa s významnými osobnosťami medzinárodného aj národného rozvojového diania. Pri písaní esejí môžu študenti využiť znalosti a uhol

pohľadu odboru, ktorému sa venujú a tým priniesť inovatívne nápady pre rozvojovú spoluprácu. Do súťaže sa môžu zapojiť študenti všetkých slovenských ale aj zahraničných vysokých škôl, ktorí sú občanmi Slovenskej republiky a študujú na bakalárskom, magisterskom alebo inžinierskom stupni štúdiá, v dennej alebo externej forme a plynule ovládajú anglický jazyk písomne aj ústne.

Súťaž sa medzi študentmi stáva čoraz populárnejšou o čom svedčí aj fakt, že sa každý rok zvyšuje počet prihlásených esejí. Do tohtoročného, piateho ročníka súťaže (v akademickom roku 2013/2014), sa prihlásil rekordný počet študentov 62, z ktorých 38 študuje na domácich vysokých školách a 24 študuje v zahraničí.

Vítazkou súťaže o najlepšiu esej sa v roku 2014 stala študentka práva

v Glasgowe, Žaneta Sedíleková, ktorá vyhrala stáž v OSN v New Yorku. Na druhom mieste sa v súťaži umiestnila Katarína Antalová, čerstvá absolventka európskych štúdií na Masarykovej univerzite v Brne, ktorá stážovala v OSN v Ženeve. Do trojice najlepších sa dostal aj Michal Adam, študent európskych štúdií na Masarykovej univerzite v Brne, ktorý absolvoval stáž v OSN/OBSE vo Viedni. V aktuálnom vydaní Pontis Digestu sa venujeme práve týmto výhercom súťaže. V rozhovoroch s nimi sa dozvieme o tom, ako prebiehali ich stáže v OSN, aké mali povinnosti, aké skúsenosti získali a či bola pre nich stáž prínosom.

Prajem príjemné čítanie!

Simona Gembická
Nadácia Pontis

INTERVIEW

Žaneta Sedíleková: Uvedomila som si, že rozvojová spolupráca prispieva k prevencii konfliktov oveľa viac ako právo

Mesačnú stáž na Stálej misii SR pri OSN v New Yorku absolvovala 23 ročná študentka práva Žaneta Sedíleková. Víťazka piateho ročníka súťaže o najlepšiu esej na tému rozvojovej spolupráce si vďaka stáži zlepšila slovenčinu a začala sa zaujímať aj o rozvojovú spoluprácu. Dokonca uvažuje o magisterskom štúdiu rozvojovej spolupráce.

Akým témam si sa počas stáže v OSN v New Yorku venovala?

Mala som na starosti právnu agendu, ale robila som aj veľa vecí mimo práva. Keďže právo ma zaujímal vždy a venujem sa mu už štvrtý rok, mám v ňom aj odborné znalosti. Keď som počas stáže dostala spracovať tému zodpovednosť štátu za ochranu civilistov, veľmi ma to potešilo, keďže už pred stážou som o tejto téme veľa vedela a bola som si bola istejšia v tom, čo robím. Pre mňa však bolo úžasné aj to, že som nerobila len vo svojej sfére, ale aj v nových oblastiach. Keďže garantka mojej stáže, pani Valéria Zolcerová, má na starosti rozvojovú spoluprácu, často som sa venovala aj tejto téme. Začala som z ničoho, keďže o rozvojovej spolupráci nemám takmer žiadne vedomosti a musela som sa v danej téme vzdelávať. Zistovala som, aká je spojitosť medzi právom a rozvojovou spoluprácou. Veľmi ma to začalo zaujímať a dokonca som začala rozmyšľať, že keď skončím právo, možno si spravím druhého magistra v tomto odbore. Za najväčší prínos stáže považujem to, že som robila veľa vecí, o ktorých som dovtedy nemala žiadne znalosti, ale tým, že som ich robila, som znalosti kvázi nadobudla a dokonca som sa o tieto témy aj začala zaujímať.

Aká bola tvoja náplň práce?

Navštevovala som zasadnutia Bezpečnostnej rady (BR) a Valného zhromaždenia OSN, pričom tematicky

Víťazka piateho ročníka súťaže o najlepšiu esej pred budovou OSN v New Yorku.

som chodila na zasadnutia týkajúce sa rozvojovej agendy a medzinárodného práva (napr. som dosť často chodila na Ukrajinu, Kosovo, resp. ebulu). Na zasadnutiach som písala poznámky a následne som ich spracovávala do správy pre Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Keďže sa v čase mojej stáže blížilo 69. Valné zhromaždenie OSN, veľa podkladov sme pripravovali práve pre Valné zhromaždenie. Pred začatím Klimatického summitu som pripravova-

la podklady pre summit. V rámci neho sa napr. konala jedna akcia o právach pôvodného obyvateľstva, na ktorú som pripravovala materiály, o čom to bude, kde sa to bude konať atď. To však bola skôr administratívna práca, nebolo to veľmi tvorivé, no na druhej strane som sa veľa naučila o právach pôvodného obyvateľstva.

Veľmi oceňujem, že moja stáž bola značne dynamická. Niekedy som sedela 2 hodiny v kancelárii a písala, potom som sa presunula do BR a počúvala

som, čo sa deje v Sýrii alebo v Libérii. Bolo veľmi zaujímavé počúvať z prvej ruky, čo sa práve v tejto chvíli deje niekde inde na svete. Keďže som sa veľa presúvala, stáž nebola monotónna. Často som chodila aj na pracovné obedy či raňajky. Takéto neformálne stretnutia mi veľmi veľa dali, pretože som stretla odborníkov z rôznych kútov sveta.

Spomínala si, že si sa začala zaujímať o rozvojovú spoluprácu. Čo konkrétne ťa na rozvojovej spolupráci zaujalo?

V auguste bolo Predsedníctvo BR OSN v rukách Veľkej Británie a Briti mali ako svoju hlavnú agendu prevenciu konfliktov. Doteraz som sa na prevenciu konfliktov pozerala vždy z právneho hľadiska, ako môže právo zastaviť konflikty, ako mať lepšie inštitúcie, ktoré vymáhajú právo, v akých situáciách dokáže právo predísť konfliktom a podobne. Zrazu som si na stretnutiach s rozvojovými organizáciami uvedomila, že rozvoj je pre prevenciu konfliktov oveľa dôležitejší ako právo, pretože mu časovo predchádza. Bolo veľmi zaujímavé si uvedomiť, že prevencia konfliktov znamená, že medzinárodné spoločenstvo nielen zabráni konfliktu, ale zabráni aj akémukoľvek podnetu, ktorý by zapríčinil vzburu obyvateľstva proti vláde a pod. Rozvojová agenda sa venovala tomu, že isté štáty sú vďaka svojej geografickej a geopolitickej pozícii znevýhodňované (napr. štáty ktoré nemajú prístup k moru alebo malé ostrovné štáty). Keďže boli tieto štáty geopoliticky znevýhodňované, zaslúžili si investície do ich rozvojových systémov či rôzne ekonomické programy. Na základe toho som si uvedomila, že rozvojová spolupráca prispieva k prevencii konfliktov oveľa viac ako právo, pretože akonáhle pomôže nejakému štátu dosiahnuť minimálnu životnú úroveň, ktorá uspokojí miestnych obyvateľov, je veľmi nepravdepodobné, že nejaký konflikt vznikne. Právo nastupuje až potom, keď už je zřejmé, že konflikt nastane.

Musela si čeliť aj nejakým prekážkam resp. bolo pre teba niečo ťažšie?

Nikdy predtým som si to neuvedomila, ale časový posun šesť hodín bol pre mňa dosť náročný, pretože som veľa-krát musela pracovať v noci. Keď som napr. bola na zasadnutí BR k ebolu, šesť

hodín som tam sedela pretože zasadnutia BR sú časovo neobmedzené a ak sa chce 30 štátov vyjadriť k danej téme, všetci musia mať právo hovoriť a ten čas samozrejme aj dostanú. Preto som nikdy nevedela predvídať koľko bude zasadnutie trvať a koľko tam budem. Po šiestich hodinách som o ôsmej večer prišla na slovenské zastupiteľstvo a ešte som musela napísať správu pre slovenské ministerstvo, aby ju pracovníci ministerstva ráno, keď prídu do práce, mali ihneď k dispozícii. Okrem toho som na začiatku stáže mala trochu problémy so slovenčinou, keďže som študovala len po anglicky a už niekoľko rokov žijem v Škótsku. Pracovníci Stálej misie SR často používali rôzne skratky, napr. BR pre Bezpečnostnú Radu a ja som vôbec nevedela, čo to znamená. Možno to vyznieva smiešne, ale ja som sa vždy učila o Bezpečnostnej Rade ako o Security Council (SC) a nikdy som sa predtým nestretla so skratkou BR. Začiatky boli teda z tohto hľadiska trochu ťažké, no vďaka stáži sa mi veľmi zlepšila slovenčina.

Mala si možnosť nazrieť do vnútra obrovskej medzinárodnej organizácie OSN. Čo si myslíš o jej fungovaní? Je efektívna?

Myslím, že vďaka stáži som si vytvorila na OSN objektívny názor. Dovtedy som si myslela, že je to úžasná inštitúcia, ktorá zastupuje všetky štáty sveta, no momentálne už viem byť aj veľmi kritická, lebo som videla, ako funguje. Pri diplomacii je veľmi náročné byť absolútne efektívny, lebo diplomacia je o tom, že každý štát je aspoň teoreticky rovný inému. To znamená, že keď chce mať 30 štátov prejav v BR na tému eboly, príležitosť musia dostať všetky štáty, čo samozrejme vytvára istú neefektivitu. Na druhej strane, je podľa mňa veľmi dôležité, keď OSN pošle niekam do sveta misiu s medzinárodnou podporou. Demokratická hodnota takýchto rozhodnutí je neskutočne vysoká, keďže sa nej zhodli predstavitelia všetkých krajín. Z hľadiska fungovania je to teda veľmi zdĺhavé, no na druhej strane rozumiem, prečo to tak je.

Ako si trávila voľný čas? Stihla si spoznať aj New York?

Počas pracovných dní som nemala veľa voľného času. Veľakrát som plánovala, že sa po práci pôjdem pozrieť na Empire State Building, no nikdy

Žaneta počas svojej stáže v OSN v New Yorku so svojou kolegyňou Klaudiou.

sa mi to nepodarilo, keďže som bola vždy veľmi unavená a chodila som z práce neskoro. Cez víkendy som mala čas objavovať New York a navštevovala som skôr alternatívne veci. Veľmi ma zaujal napríklad Highline park, z ktorého som bola nadšená. Ide o park vybudovaný len nedávno na bývalej trase metra, ktorý je nad zemou. Je to niekoľko kilometrov dlhý úsek, ktorý je premenený na park. Prechádzala som sa tam na promenáde a okolo boli stromy, rastliny aj staré kolajnice. Okrem toho som samozrejme videla aj klasické pamiatky napr. Sochu slobody, Ground Zero a podobne.

Simona Gembická
Nadácia Pontis

NOVÉ DOJMY Z OSN MI PRINIESLI NOVÉ POZNANIA A NOVÉ POJMY MA DONÚTILI ZABLÚDIŤ V GLASGOWSKEJ KNIŽNICI AJ DO ODDELENÍ EKONÓMIE, POLITOLÓGIE, SOCIOLOGIE A TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Pre človeka s hlbšími znalosťami pravaže v oblasti práva je stáž v takej vše zahŕňajúcej organizácii, akou je OSN, malým osobným osvietenstvom. Vysvetlenie fenoménu „osobného osvietenstva“ si žiada stručné zhrnutie môjho chápania svetového diania predtým, ako som prvýkrát vkročila na bėžový koberec Bezpečnostnej rady OSN v New Yorku. Tri roky na fakulte práva z nikoho právnik neurobia, no do značnej miery prispėjú k tomu, ako sa človek pozerá na svet, ako vníma aktuálne problémy a hľadá možné riešenia. Schéma – identifikuj problém, navrhni riešenie a poskytni autoritatívne zdroje pre svoje argumenty – ma nikdy nedoviedla do mimoprávných oblastí. Inými slovami – ako študent práva som bola oboznámená s mnohými právnymi disciplínami a môj Erasmus pobyt na Univerzite v Amsterdame mi umožnil nahliadnuť aj do kriminológie. Nikdy som však nebola vedená ku komplexnejšiemu chápaniu problémov, napríklad k vnímaniu právnej kauzality v ekonomickom, politickom a kultúrnom kontexte (a ďalšie kontexty by som mohla menovať donekonečna). Tým nechcem povedať, že sa takéto komplexné veci na právnických školách neučia – v čase písania mám za sebou prvé tri týždne môjho posledného roku bakalárskeho štúdia na Univerzite v Glasgowe a musím uznať, že so štvrtým ročníkom sa rozšíril obsah môjho povinného čítania aj o mená politológov, ekonómov, sociológov, matematikov, filozofov a mnohých iných. Do OSN som však koncom augusta prišla ako právnické batola, ktoré dokonale ovládalo slovnú zásobu vo svojej disciplíne, ale bolo bezradné za hranicami svojej zóny komfortu (t.j. právnickej zóny).

Moje chápanie sveta bolo teda striktno ohraničené zákonmi, smernicami, precedenčným právom a ústavnými zvyklosťami. Prvá vlna osvietenstva prišla s prvou návštevou Bezpečnostnej rady OSN. Mojou úlohou bola napí-

sať správu z tzv. „wrap-up session“, t.j. záverečného stretnutia Rady pod predsedníctvom Veľkej Británie, na ktorom všetci členovia zhodnotili fungovanie Rady pod britským vedením a predsedníctvo bolo predané ďalej, v tomto prípade Spojeným štátom americkým. Ako nováčik som bola úplne nadšená všetkým, čo sa okolo mňa odohrávalo. Písala som poznámky, vnímala hlasy, sledovala tlmočníkov, obdivovala maľbu visiacu nad okrúhlym stolom Bezpečnostnej

rady. Ako študentku práva ma celkom prirodzene zaujali prejavy, ktoré spomínali ochranu ľudských práv v kontexte boja proti terorizmu či prevencie konfliktov. Keď som si potom, po návrate do kancelárie, prešla svoje poznámky, začali sa mi pred očami spájať prvé súvislosti.

Ľudské práva boli vždy mojou drogou. Na jednej strane mojou veľkou intelektuálnou vášňou a na druhej dôvodom, prečo prídem každé Vianoce domov

Žaneta v Bezpečnostnej rade OSN v New Yorku.

s kruhmi pod očami a urgentnou potrebou dohnať 4 mesiace spánkovej deprivácie. V Bezpečnostnej rade však nikto nespomínal spôsoby trestania tých, ktorí porušujú ľudské práva či odškodňovania tých, ktorí sa stali obeťami daných krívd. Vonkoncom nie. Francúzska diplomatka zasadila porušovanie ľudských práv do úplne iného kontextu. Namiesto vymáhania a odškodňovania sa zamerala na prevenciu konfliktov a podotkla, že porušovanie ľudských práv je hlavným *indikátorom* nastávajúceho konfliktu. Včasné identifikovanie situácií, v ktorých sa takéto porušovanie odohráva, pokračovala, by pomohlo OSN reagovať na konflikt ešte *pred* jeho vznikom a potenciálne umožnilo predísť jeho vzniku ako takému. Právo je vo svojej hlbokjej podstate mechanizmom, ktorý sa zaoberá situáciami „post facto“. Jeho prevenčné účinky sú veľmi obmedzené – trestné stíhanie vraha obeti život nevráti a odškodné udeľené obeti mučenia jej nepomôže zbaviť sa jaziev. Právo neposkytne pacientovi liek a má ďaleko aj od placebo. Výsledkom právneho pojednávania je prostá diagnóza, priznanie reality tak, ako sa stala. Hlavnou úlohou práva je teda napravovanie spáchaných krívd (*remedying the wrong*) do takej miery, ako je to reálne možné. Myšlienka toho, že sa porušovanie ľudských práv dá zhodnotiť v širšom a dlhodobejšom kontexte ma zaujala hlavne, keď som ju postavila do kontrastu k spôsobu, akým som sa dovtedy s ľudskými právami stretávala ja – s konkrétnymi obeťami v konkrétnych prípadoch skôr s reparačnými ako prevenčným účelom.

Druhá vlna osvietenstva ma zavala na pracovnom stretnutí, ktorého témou bola rozvojová agenda po roku 2015. Mnohí rečníci poukazyvali na potrebu investičných plánov, ktoré sa podľa nich majú zamerať na eradikáciu chudoby, nevzdelanosti a technologickej zaostalosti. Takýto prístup, tvrdili, by umožnil rozvojovým krajinám *predísť* porušovaniu ľudských práv do značnej miery. Hromadné a systematické porušovanie ľudských práv je veľmi často problémom rozvojových krajín a v mnohých prípadoch sa spája s chudobou. Ako príklad sa dá uviesť zemetrasenie, ktoré zasiahlo Haiti v roku 2010 a vyžiadalo si tisíce obetí. Zemetrasenie zasiahlo krajinu

Vítazi esejistickej súťaže na stretnutí s členmi hodnotiacej komisie.

nepripravenú na živelné pohromy, no jeho dopady boli do značnej miery výsledkom zvrátenej politiky v predšlom období. Hovorím tu konkrétne o Dulavierovom režime, ktorého vláda (1957 – 1971) sa podpísala pod ekonomickú „modernizáciu“ krajiny. Jedným z dopadov jeho reformy bolo masívne vystavovanie ľudí z vidieka a ryžových polí do chudobných periférií hlavného mesta. Ako je dnes už notoricky známe, tieto periférie sa často tiahli pozdĺž nebezpečných odlesnených roklin. Dôvod vystavovania bol jasný – elita hlavného mesta potrebovala lacnú pracovnú silu pre svoj vlastný ekonomický rast, politika, ktorej výsledkom bol nárast chudoby a diskriminácie. V roku 2010 obralo zemetrasenie chudobných Haitanov o strechu nad hlavou, potravu a v mnohých prípadoch aj o život. Porušovanie ľudských práv bolo teda evidentné, no mnohí kritici si doteraz kladú otázku, nakoľko bola táto katastrofa zapríčinená prírodou a do akej miery k nej prispel ľudský faktor. Inými slovami, ak by bolo politika druhej polovice dvadsiateho storočia pripravila Haiti na možnú živelnú pohromu, koľko ľudských životov by bolo zachránených?

Ak ma v auguste zaujala myšlienka monitorovania ľudských práv za účelom predísť vzniku konfliktov, september ma zobral o niečo ďalej – do terénu, v ktorom sa nediskutovalo o tom, čoho je porušovanie ľudských práv indikátorom, ale o tom, ako predísť danému porušovaniu ako takému. Bez chudoby a diskriminácie

sa možnosti porušovania ľudských práv značne zredukujú a bez takýchto možností je pravdepodobnosť vzniku konfliktov taktiež znížená. Nebudeme si však klamať – stav dokonalej ekonomickej a spoločenskej harmónie je nedosiahnuteľný. Na druhej strane, utopická snaha dosiahnuť tento stav má potenciál podať aspoň čiastočné výsledky – napríklad vo forme zníženia počtu obetí.

Moje pôsobenie na pôde OSN v New Yorku mi prinieslo množstvo nových podnetov a náhľadov. Mojou úlohou však nebolo napísať detailný denník, ale stručnú reflexiu, a preto som sa rozhodla vybrať skúsenosti, ktoré boli najväčším prínosom pre môj osobný intelektuálny rast. Mnohé z mojich postrehov budú iným viac vzdelaným a rozhladeným jedincom už dlhodobo známe. O tom nepochybujem. Zmyslom „osobného osvietenstva“ je však zbierať nové dojmy a porozumieť im vo svojej vlastnej, skúsenosťami a vzdelaním obmedzenej kapacite. V mojej kapacite študentky práva ma preto zaujalo poznanie, že moje vedomosti sú využiteľné, a povedala by som, že v mnohých prípadoch *lepšie* využiteľné, v mimoprávných oblastiach. Nové dojmy mi priniesli nové poznanie, nové pojmy (a bolo ich požehnané) ma donútili zablúdiť v glasgowskej knižnici aj do oddeľní ekonómie, politológie, sociológie a trvalo udržateľného rozvoja.

Žaneta Sedílková
Študentka práva na Univerzite
v Glasgowe

INTERVIEW

Katarína Antalová: Tému ľudských práv by som sa chcela venovať aj v budúcnosti

Katarína Antalová (v strede) sa počas svojej stáže zoznámila so stážistami z rôznych krajín.

Na druhom mieste súťaže o najlepšiu esej na tému rozvojovej spolupráce sa umiestnila Katarína Antalová. V septembri absolvovala stáž na Stálej misii SR pri OSN v Ženeve, kde sa zúčastňovala Zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva. Keďže sa 24-ročná študentka zaujíma práve o tému ľudských práv, stáž veľmi oceňuje.

Ako prebiehala tvoja stáž v Ženeve?

Moja septembrová stáž sa kryla s obdobím, kedy prebiehalo Zasadnutie Rady OSN pre ľudské práva (HRC). Tri týždne som chodila na zasadnutia, z ktorých som písala správy pre slovenské Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí. Veľmi sa mi páčilo, že hneď prvý týždeň sa so mnou stretol

aj pán veľvyslanec Fedor Rosocha, aby sme prediskutovali, akým témam by som sa chcela počas stáže na Stálom zastúpení venovať. Odpovedala som, že najviac sa zaujímam práve o ľudské práva. Na konci stáže som sa stretla s pánom veľvyslancom ešte raz, aby sme zhodnotili, či bola stáž pre mňa prínosná a čo by sa dalo zlepšiť do budúcnosti pre ďalších stážistov. Veľmi som ocenila jeho ústretový prístup, pretože nie vždy je zvykom, aby veľvyslanci a aj ostatní delegáti takto so stážistami otvorene a priamo komunikovali. Pre mňa bolo veľmi dôležité, že som mala spätnú väzbu na moju prácu a to, ako písanie správ pre ministerstvo vylepšiť. Aj vďaka tomu bola pre mňa stáž veľmi prínosná.

Denno denne si navštevovala Zasadnutie Rady OSN pre ľudské práva. Akým témam si mala možnosť sa venovať?

Sledovať plenárne zasadnutia bolo veľmi zaujímavé z toho pohľadu, že sa tam rieši skutočne celé spektrum ľudsko-právnych tém od práv žien, cez voľbu a sanitáciu, situáciu ľudských práv v rôznych krajinách sveta či práva pôvodného obyvateľstva. Je to ideálna príležitosť dozvedieť sa z „každého rožku trošku“ a získať všeobecný prehľad o tematike ľudských práv. Popri plenárke je súčasťou HRC aj množstvo „side events“, ktoré organizujú stále zastúpenia a mimovládne organizácie na rôzne témy. Ja som sa venovala predovšetkým písaniu správ z plenárneho zasadnutia a zúčastňovala som sa tých podujatí, ktoré boli pre Slovensko zaujímavé – predovšetkým ohľadom situácie Rómov a súčasnej krízy na Ukrajine. Veľmi zaujímavé bolo pre nestranného pozorovateľa sledovať budovanie koalícií krajín v HRC, ktoré sa navzájom podporujú – jasne tu rozoznať viaceré štiepne línie, predovšetkým medzi zápa-

doeurópskymi a arabskými krajinami či tzv. Like-minded group. Druhá strana mince je, že z procedurálnych dôvodov boli panely a interaktívne dialógy veľmi rozsiahle a náročné na čas – téma obsahom na 15 minút sa preto často natiahla na trojhodinový panel, keďže bolo potrebné vypočúť všetkých záujemcov o prejav a tiež sa veľa času stráca zdvorilostnými prejavmi.

Ako si sama spomenula, najviac sa zaujímaš o ľudsko-právne témy. Získala si počas stáže rozsiahlejšie vedomosti v tejto téme? Je to téma, ktorej sa chceš venovať aj v budúcnosti?

Za mesiac stáže sa nedá ísť veľmi do hĺbky konkrétnej témy. Ako som spomínala, HRC má skutočne rozsiahlu agendu, takže skôr išlo o získanie prehľadu o ľudských právach, resp. zistiť či je to niečo, čomu by som sa chcela venovať aj v budúcnosti. Osobne by som sa rada ľudským právam venovala aj v budúcnosti, ale musím povedať, že asi skôr takým, ktoré majú reálny a bezprostredný zmysel, ako práva utečencov, migrantov či situácii v konfliktných

zónach. Takéto témy sa týkajú nás všetkých a nepodliehajú natoľko kultúrnym interpretáciám ako napr. práva rodiny. Vo svete je obrovská kultúrna diverzita, ktorá sa prelína aj do ľudských práv a neviem či snahy o nejaké uniformné definície nie sú skôr na škodu ako úžitok veci. Kultúrna senzitivita je jadrom ľudských práv a na niektorých definíciách sa asi nikdy nezhodneme.

Mala si možnosť nahliadnúť do medzinárodného diania priamo z vnútra OSN. Čo si myslíš o tvrdení, že OSN je len zbytočná byrokratická inštitúcia?

Niečo na tom bude. Základné rozhodovacie právomoci sú totiž na národnej úrovni. Ak sa má niečo reálne vo svete zmeniť, tak sa to musí zmeniť najskôr na národnej úrovni. Aj keď sa prijme nejaká rezolúcia, nie je právne záväzná a nie je na to sankčný mechanizmus. OSN je podľa môjho názoru skôr o výmene informácií a „sharing best practise“, o zhode, že je potreba to zlepšiť, ale politická vôľa na národnej úrovni, tak to je asi alfa a omega.

Mala si pomerne dlhý pracovný čas, ako to bolo s voľným časom? Ako si ho trávila?

Voľného času som skutočne nemala veľa. Cez víkendy som sa snažila predovšetkým spoznať čo najviac Ženevu a okolie, ktoré je krásne. Stretávala som sa tiež so stážistami z iných krajín, takže na spoločenský život sa skutočne nemôžem sťažovať. Dôležité miesto samozrejme vždy patrí športu. Každý deň som sa snažila ísť aspoň na prechádzku alebo si na polhodinku zabehať, čo je mimochodom tiež výborný spôsob ako spoznať svoje okolie.

V lete si ukončila magisterské štúdium Európskych štúdií na Masarykovej univerzite v Brne. Aké máš plány teraz?

Momentálne si hľadám prácu alebo stáž v mojom odbore, či už na Slovensku alebo v zahraničí. Do budúcnosti tiež nevyklúčujem, že ešte budem pokračovať v štúdiu na PhD úrovni alebo si spravím špecializovaného magistra v zahraničí.

Simona Gembická
Nadácia Pontis

Katarína Antalová počas svojej stáže nemala veľa voľného času. Cez víkendy chodila na výlety po Ženeve a okolí so stážistkami z iných krajín.

UKRAJINA JE PRÍKLADOM TOHO, AKO SÚ ĽUDSKÉ PRÁVA POLITIZOVANÉ

Budova OSN v Ženeve.

V septembri som vďaka výhre v súťaži Nadácii Pontis a SlovakAid absolvovala stáž na Stálej misii SR pri OSN v Ženeve. Vzhľadom na môj záujem o tematiku ľudských práv a načasovanie stáže s konaním pravidelného zasadania Rady OSN pre ľudské práva (HRC) bolo mojou hlavnou pracovnou náplňou zúčastňovať sa plenárneho zasadnutia HRC a jeho početných „side events“ a písať z nich správy pre potreby ústredia. Jednou z hlavných tém, ktoré počas 27. zasadnutia HRC rezonovali, bola aj situácia na Ukrajine v oblasti ľudských práv v kontexte súčasného konfliktu. Keďže je to aj téma, ktorej som sa venovala vo svojej víťaznej eseji a zároveň aj jedna z top priorít slovenskej zahraničnej politiky, rozhodla som sa vám priblížiť podobu tejto debaty v HRC v OSN.

Nikoho asi neprekvapí, že Rusko aj Ukrajina sa navzájom opakovane obviňovali z porušovania ľudských práv v ich krajinách. Zatiaľ čo Ukrajina kritizovala zhoršujúcu sa situáciu na Kryme a diskrimináciu tamojších

minorít vrátane Krymských Tatárov, Rusko sa kriticky vyjadrovalo k politickej situácii na Ukrajine, kde dochádza k prenasledovaniu politických oponentov a tiež k porušovaniu práva na slobodu slova a tlače v dôsledku existencie cenzúry. Vystúpenia Ruska v pléne HRC k rôznym bodom agendy sa dotýkali argumentov o legalite pripojenia Krymu k Rusku na základe referenda, teda za podmienok v súlade s medzinárodným právom a tvrdenia, že prítomnosť ruských vojsk na ukrajinskom území nebola nikdy potvrdená. Ukrajina naopak argumentovala ruskou agresiou a ilegálnou anexiou Krymu, ktoré považuje za základnú príčinu zlej ľudsko-právnej situácie v krajine. Zaujímavé bolo sledovať aj budovanie spojeneckých koalícií v Rade – zatiaľ čo USA a EÚ boli obzvlášť kritické k Rusku a vyjadrili svoj jasný postoj, že anexiu Krymu neuznávajú a ani neplánujú uznať; Rusko malo aj početných „priateľov“ predovšetkým z tzv. „like-minded group“, ktorí ho podporovali v jeho

tvrdeniach o tom, že USA a EÚ sú zaujaté a úmyselne ignorujú porušovania ľudských práv na Ukrajine zo strany vládných síl a dobrovoľníckych bataliónov.

Okrem hlavnej agendy, ktorá sa odohrávala v pléne, bolo súčasťou HRC aj množstvo „side events“, ktoré organizovali stále zastúpenia rôznych krajín alebo mimovládne organizácie. Mala som možnosť zúčastniť sa niekoľkých z tých, ktoré sa týkali situácie na Ukrajine z rôznych ľudsko-právnych aj politických aspektov. Na niektorých témach prevládala všeobecná zhoda – napr. situácia utečencov a IDPs, ktorým hrozí v súvislosti s nadvládajúcou zimou humanitárna katastrofa. Inak to už bolo v názoroch na budúcnosť Ukrajiny a možnosti zachovania jej teritoriálnej integrity. Kľúčový aspekt, ktorý je potrebné zmieniť a ktorý je podľa mojej mienky v súčasnosti naozaj opomínaný, je problém vnútornej rekonziliácie krajiny, na ktorý upozorňovali viacerí odborníci. Súčasný konflikt je totiž

na hranici občianskej vojny a medzi východnou a západnou časťou krajiny pretrváva polarizácia. Vojenská výhra vládnych síl tu bude len prvým krokom náročného procesu, ktorého cieľom bude vytvoriť aj identifikáciu obyvateľstva s týmto štátom. Tento aspekt konfliktu býva často prehliadaný a je to skutočne oblasť do ktorej zatiaľ Ukrajina investovala zatiaľ len minimálne a to napriek tomu, že ide o základný predpoklad pre jej spätnú integráciu do unitárneho štátu.

Ak by som mala zhrnúť svoju skúsenosť z OSN, je potrebné povedať, že hoci Rada pre ľudské práva nie

je primárnou platformou pre riešenie tohto konfliktu, je to fórum, kde je dobre viditeľná politická dimenzia tohto konfliktu. Ľudské práva sú len „šľahačkou na torte“ popri vojenskej a ekonomickej dimenzii, ktoré tradične konfliktom dominujú. Z tohto pohľadu je OSN skutočne bezzubá organizácia. Čo je však dôležitejšie ako práva ľudí žijúcich v dotknutých regiónoch? Prebiehajúci konflikt má reálny vplyv na každodenný život ľudí v Donbase, ktorých základné práva ako právo na život či zdravie sú porušované. Bohužiaľ, Ukrajina je príkladom toho, ako sú ľudské práva politizované aj

na takých fórach ako je OSN a zneužívané pre zahraničnopolitické ciele. Ak by krajiny venovali toľko energie a entuziazmu do reálnej pomoci obyvateľom konfliktných oblastí namiesto politických výmen názorov, možno by sme sa dočkali viditeľných výsledkov. Prebiehajúce diskusie boli bezpochyby zaujímavé a prínosné pre mňa ako stážistku, avšak obávam sa, že pre Ukrajincov veľa zmeny neprinesli.

Katarína Antalová

Absolventka magisterského štúdia na Masarykovej univerzite v Brne

INTERVIEW

Michal Adam: OSN je ťažkopádna, no dôležitá organizácia

21-ročný študent medzinárodných vzťahov a sociológie na Masarykovej univerzity v Brne považuje svoju stáž za prínosnú, keďže mal možnosť spoznať množstvo zaujímavých ľudí. Michal Adam, ktorý zároveň pôsobí v Slovenskej debatnej asociácii absolvoval 4-týždennú stáž na Stálej misii SR OSN/OBSE vo Viedni.

Nahliadol si do diplomatického diania v medzinárodnej inštitúcii. Ako by si zhodnotil fungovanie OSN?

Ako študenta medzinárodných vzťahov ma vždy zaujímali medzinárodné organizácie. Možnosť vidieť organizáciu zvnútra, ako funguje, je vždy omnoho výpovednejšie, ako keď sa o tom učíš a vidíš to na papieri. Mal som možnosť vidieť procedurálnu stránku vecí, ako sa tvoria a schvaľujú rezolúcie. Bolo to pre mňa veľmi príjemné a zaujímavé. Na druhej strane sa mi celkom potvrdil obraz ťažkopádnej organizácie, ktorý som o OSN mal. Keďže vždy musí dôjsť ku konsenzu všetkých zúčastnených strán, niekedy to veľmi dlho trvá, niekedy sa jednotlivé krajiny hádajú na zdanlivo marginálnych veciach. Pamätám si zasadnutie, ktoré trvalo do druhej rána, kde sa delegáti od piatej poobede hádali o jednej konkrétnej formulá-

cii v záverečnej správe zo zasadnutia. Konkrétne to bola pracovná skupina proti korupcii – v záverečnej správe bola sporná formulácia, ktorú navrhli niektoré krajiny, a síce, že do skupiny by mali byť zapojené aj neziskovky. Zrazu sa vytvorila deliaca línia medzi krajinami, ktoré tvrdili, že neziskovky sú dôležité, ale procedurálne pravidlá skupiny to nedovoľujú a krajinami, ktoré hovorili, že je to len záverečná správa a musí obsahovať, o čom sa zúčastnené strany bavili. Deväť hodín sa nevedeli dohodnúť.

Spomínal si, že OSN vo Viedni je trošku iná ako napr. v Ženeve či v New Yorku. V čom vidíš rozdiely?

Viedenská OSN je viac technická. Nejde až tak o vysokú diplomaciu, ale skôr o pracovné skupiny a technickú agendu. Počas stáže sa mi vyjasnila predstava o tom, ako sa diplomati z rôznych krajín spolu stretávajú a socializujú sa, chodia na spoločné pracovné obedy, rozprávajú sa o spoločných témach a tak sa medzi nimi obrusujú hrany. Dobrým príkladom je, keď ruský a poľský kolega predkladali spoločný návrh. Keď sa v súčasnosti pozrieme na diplomatickú situáciu medzi Poľskom a Ruskom, tak by nikto nepovedal, že vedia na niečom spolupracovať. OSN vo Viedni je preto skvelá platforma a poskytuje mechanizmy na to, aby aj zdanlivo „rozhádané“ krajiny rozvíjali. V tom vidím najväčší

Viedenská OSN je podľa Michala Adama viac technická.

prínos Viedenskej OSN. Ľudia sú fyzicky na jednom mieste, stretávajú sa a nejakým spôsobom zdieľajú svoje predstavy o tom, ako by svet mal fungovať a pri-

blížujú sa sami sebe. Bolo veľmi zaujímavé sledovať diplomatov ako pomedzi oficiálne rokovania išli na kávu a snažili sa prísť na nejakú formuláciu, ktorá by vyhovovala všetkým stranám.

Tvoja stáž však neprebíhala len v OSN. Mal si možnosť navštíviť aj OBSE?

V OBSE som bol len raz. To bola tiež veľmi zaujímavá skúsenosť a veľmi sa mi tam páčilo, lebo v OSN som mal akurát týždeň s pracovnou skupinou k arbitrážam, čo je veľmi technická agenda. Tam keď človek nemá kontext, veľmi ťažko sa do toho dostáva. Potom som sa však dostal do OBSE, kde práve

vystúpil so správou šéf monitorovacej misie, ktorú zriadilo OBSE na Ukrajinu len pred pár týždňami. Boli to informácie priamo z poľa, priamo z prvej ruky od tej najpovolanejšej osoby a zároveň to tam iskriло. Rusko a Ukrajina si vymieňali názory dosť zaujímavým spôsobom. Napríklad ukrajinský delegát, ktorý mal veľmi kvalitnú angličtinu a vždy rozprával po anglicky, keď niečo adresoval Rusku najskôr sa ospravedlnil a povedal, že prepne do ruštiny a celý čas sa pozeral ruskému delegátovi priamo do očí, oslovil ho krstným menom a vysvetľoval. Bolo to veľmi dynamické. V OSN bolo zaujímavé sledovať, ako sa tvorí agenda, ale tam

to bolo dosť nekonfliktné. Pracovné skupiny boli často o tom, že členské štáty prezentujú, ako u nich funguje boj proti korupcii, arbitráže alebo boj proti drogám. Priama konfrontácia často chýbala.

Čo bolo pre teba počas stáže vo Viedni najväčším prínosom?

V prvom rade ma veľmi potešilo to, akých ľudí som vo Viedni stretol, vrátane mojich nadriadených. Konkrétne, môj garant stáže, pán Otruba, bol veľmi milý a príjemný človek, ktorý sa mi snažil všetko ukázať a bol so mnou veľmi trpezlivý. Získavanie kontaktov je jedným z prínosov stáže, keďže za ten mesiac sa toho veľa stihnúť z obsahového hľadiska nedá. Stretol som sa s rôznymi ľuďmi. Prvé dva dni som pomáhal pripravovať recepciu v rezidencii veľvyslanca pri príležitosti Dňa ústavy. Rôznych ďalších ľudí som spoznal aj na iných recepciách, či už na Slovenskom inštitúte a pod. Pracovníci Slovenskej misie, pán Otruba a pani Lelingdonová, sa ma snažili vždy zoznamovať s nejakými ľuďmi a preto som sa nikdy necítil, že by som tam bol navyše alebo tam nemám čo robiť.

Svoju stáž si trávil v krásnom historickom meste Viedeň. Ako sa ti tam páčilo?

Vďaka svojej stáži som takpovediac objavil Viedeň. Hrozne si nadávam, že už tri roky žijem v Brne, čo sú len dve hodiny cesty do Viedne, a nikdy som tam predtým nebol. Viedeň je historické, nádherné, inšpiratívne mesto. Jej fyzická tvár sa mi veľmi páčila, pretože tam cítim históriu, Viedeň je zároveň veľmi čistá. Budovy majú za sebou konkrétny kontext, konkrétny príbeh, ktorý je aj tebe blízky, pretože to bolo hlavné mesto Habsburskej monarchie dlhú dobu. Keď sa tam prechádzaš, vidíš históriu, ktorú si sa učil v škole. Prvý taký zážitok som mal, keď som išiel na Viedenskú univerzitu, čo je najstaršia univerzita v nemecky hovoriacich krajinách. Sadol som si na nádvorie lemované bustami rôznych mysliteľov, filozofov a ľudí, ktorí na tej škole strávili nejaký čas a vtedy som cítil, že tam na mňa doslova dýcha poznanie. Vravel som si, že keby som sem chodil na vysokú školu, tak by ma motivovalo už len to, že môžem chodiť do takeho priestoru.

Simona Gembická
Nadácia Pontis

Michal Adam pôsobí aj v Slovenskej debatnej asociácii.

MOHOL SOM NAŽIVO VIDIEŤ A ZAŽIŤ VECI, O KTORÝCH SOM SA DOTERAZ LEN UČIL

Michal Adam počas slávnostného vyhlasovania výsledkov súťaže o najlepšiu esej si prebral svoj diplom od Lenky Surotchak, riaditeľky Nadácie Pontis.

Vďaka úspechu v esejistickej súťaži Nadácie Pontis som strávil celý september vo Viedni ako stážista na Stálej misii Slovenskej republiky pri medzinárodných organizáciách. Bola to ohromná skúsenosť.

V júni som obhajoval bakalársku prácu, v ktorej som sa venoval jadrovým programom Iránu a Izraela. Ani nie pol roka na to som mal možnosť zúčastniť sa generálnej konferencie Medzinárodnej agentúry pre dohľad nad atómovou energiou. Kľíše o prepájaní teórie s praxou klaplo takmer ideálne. A ono to v skutočnosti nie je až také kľíše.

Spomínanou obhajobou som zavŕšil tri roky štúdia medzinárodných vzťahov, teórií o úlohe inštitúcií, rozhodovacích procesoch a vôbec interakcii štátov v medzinárodnom poli tak poznám dosť. Byť však priamo pritom ako sa

vytvárajú rámce (o pravidlách by sme mohli hovoriť, ak by ich porušenie mal kto vynútiť) chovania štátov je ale úplne o niečom inom. V prvom rade si človek uvedomí obrovskú dôležitosť neformálnych stretnutí, káv a obedov, ktoré jednotlivých delegátov (a teda aj štáty) zbližujú a pomáhajú im pri zladovaní pohľadu na svet, OSN, konkrétne pracovnú skupinu.

Už len preto, že štáty sa môžu prostredníctvom svojich zástupcov socializovať a neostávať tak vážnym svojho sociálneho kontextu, má OSN význam. Mispercepcia je totiž jedna z hlavných chorôb medzinárodného systému. Možnosť neformálne vysvetľovať a potom formálne kodifikovať svoje pozície je dobrým liekom. Dnes mám vďaka tomu, že som sa toho kolosu mohol zúčastniť, omnoho lepší prehľad o tom, akú dynamiku má

prostredie, v ktorom som sa doteraz pohyboval nanajvýš prostredníctvom kníh a ktoré ma baví a do ktorého – ak sa v ňom rozhodnem profesionálne pôsobiť – budem vstupovať informovaný a s jasnou predstavou. Funguje to aj spätne, získané skúsenosti mi pomôžu lepšie reflektovať učivo. Preto má to prepojenie teórie s praxou aj reálny význam a úprimne ďakujem Nadácii Pontis za to, že mi umožnil tieto dva svety prepojiť.

Michal Adam

Študent magisterského štúdia na Masarykovej univerzite v Brne

AKO HODNOTIA STÁŽ V OSN BÝVALÍ VÍŤAZI SÚŤAŽE?

Mária Sedláková

1. miesto v súťaži o najlepšiu esej v roku 2013

„Počas stáže na Stálej misii SR pri OSN v Ženeve som stretla mnohých zaujímavých ľudí. Boli tam zástupcovia World Pay Organization, Health Organization, UN Women, UN Volunteers atď. Mala som šancu nielen vidieť týchto ľudí ale aj počuť ich, prípadne sa ich pýtať otázky. Samozrejme sa mi vďaka stáže zlepšila aj práca s textom, schopnosti robiť reporty ako sa odo mňa očakávajú, networking a podobne. Zažila som jeden mesiac, ktorý sa nedá popísať a skúsenostne mi veľmi pomohol.“

Ivana Uličná

2. miesto v súťaži o najlepšiu esej v roku 2013

„Uvedomila som si dôležitosť formálneho zastrešenia všetkých nariadení a systému a ako je to prepojené

s prácou mimovládok, ktoré pracujú priamo v teréne. Na stáži na Stálej misii SR pri OSN som videla rozdiel, ktorý je medzi oficiálnymi diskusiami a diskusiami medzi terénymi pracovníkmi mimovládnych organizácií. Prepojenie medzi nimi je naozaj veľmi dôležité, pretože si pomáhajú navzájom a musia si vymieňať informácie. Naozaj platí, že na to, aby mimovládka mohla niečo urobiť, je dôležité formálne zastrešenie, ktoré sa potom uskutocňuje na štátnej úrovni. Platí to aj opačne – na to, aby mohli niečo urobiť na štátnej úrovni, potrebujú feedback od mimovládok. Popri teoretických skúsenostiach alebo vedomostiach, ktoré som získala z univerzity, som konečne mohla vidieť, ako funguje rozvojová spolupráca v skutočnom živote. Uvedomila som si, na čo sa treba sústrediť alebo, že niektoré veci, o ktorých sa síce môžeš učiť, fungujú v reálnom živote inak.“

Diana Hulkóová

3. miesto v súťaži o najlepšiu esej v roku 2013

„Stáž na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bola pre mňa prínosom hlavne z profesijného hľadiska. Obohatila ma o praktické poznatky ako funguje tak veľký úrad na Slovensku a aká je jeho organizácia. Spoznala som tiež mnoho ústretových ľudí z rôznych odborov a mohla s nimi spolupracovať. Okrem iného mi táto stáž otvorila dvere

k zahraničným stážam na slovenských zastupiteľských úradoch vo svete. Vďaka tomu môžem momentálne stážovať na Zastupiteľskom úrade SR v Paríži, kde je práca stážistu diametrálne odlišná - akčnejšia, a opäť veľmi obohacujúca. Všetko sú to veľmi príjemné skúsenosti, ktoré sa z knižiek nedajú naučiť, preto som veľmi rada, že toto všetko môžem absolvovať aj vďaka esejistickej súťaži.“

Michal Fiabáne

1. miesto v súťaži o najlepšiu esej v roku 2012

„Mal som možnosť robiť veci, ku ktorým by som sa inak nedostal, iba ak by som niekedy v budúcnosti robil v diplomacii. Ešte dôležitejšie však bolo vidieť ako zvnútra funguje OSN a zistiť koľko je pravdy na tom, že je to neefektívna organizácia ako sa často hovorí. Bolo veľmi poučné, zistiť ako to celé funguje, ako krajiny medzi sebou dospejú k jednotlivým výsledkom. Pre študenta má súťaž veľký význam a určite by som ju odporučil aj iným. Každý z môjho okruhu známych by chcel absolvovať takúto stáž. Je skvelé, že ju Nadácia Pontis robí a keby sa dalo, určite by som túto možnosť rozšíril, aby ju vyhral nielen jeden študent, ale viacerí.“